

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 28/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle rekisteröidyn TEL-lisäeläkejärjestelmän lakkauttamiseksi ja eräksi muiksi lisäeläkettä koskeviksi muutok- siksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle rekisteröidyn TEL-lisäeläkejärjestelmän lakkauttamiseksi ja eräksi muiksi lisäeläkettä koskeviksi muutoksiksi (HE 162/2013 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 41/2013 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Maritta Hirvi ja neuvotteleva virkamies Pirjo Moilanen, sosiaali- ja terveysministeriö
- matemaatikko Eeva Poutiainen, Eläketurvakeskus
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- asiantuntija Johan Åström, Elinkeinoelämän keskusliitto
- lainopillinen asiamies Harri Hellstén, Suomen Yrittäjät.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työntekijän eläkelakia, työntekijän eläkelain voimaantulolakia, merimieseläkelakia ja yrittäjän eläkelain voimaantulosta annettua lakia.

Esityksessä ehdotetaan, että vuoden 2007 alussa kumotun työntekijän eläkelain mukainen niin sanottu rekisteröity TEL-lisäeläkejärjestelmä lakkautettaisiin siten, että 31 päivänä joulukuuta 2016 vielä voimassa olevien TEL-lisäeläkevakuutuksien voimassaolo päätetään mai-

nitun päivän lopussa suoraan lain perusteella. Tällöin päättyisi myös lisäeläketurvan karttuminen ja vakuutusmaksuvelvollisuus. Päätymisajankohtaan mennessä ansaitusta lisäeläkkeestä muodostettaisiin vapaakirja. Työntekijällä säilyisi oikeus saada mainittu vapaakirjaeläke sekä muut rekisteröidyn lisäeläketurvan ja peruseläketurvan mukaiset eläkkeensä lisäeläkevakuutuksen mukaisessa eläkeiässä, jos työsuhde lisäeläketurvan järjestäneeseen työnantajaan

jatkuu lisäeläkevakuutuksen mukaiseen vanhuuseläkeikään saakka tai päättyy aikaisintaan neljä kuukautta ennen kyseisen vanhuuseläkeiän täyttämistä. Lisäksi ehdotetaan, että työnantajalla olisi edellä tarkoitettussa lisäeläkevakuutuksen päättämistilanteessa laissa säädetyn edellytyksin mahdollisuus ostaa työntekijöilleen kertamaksulla lisäeläkkeen määrän korotusta.

Rekisteröidyn TEL-lisäeläkejärjestelmän lakkauttaminen ei vaikuttaisi maksussa oleviin lisäeläkkeisiin. Se ei myöskään vaikuttaisi työntekijälle lakkauttamisajankohtaan mennessä karttuneen lisäeläkkeen määrään. Tilanteissa, joissa työnantajan järjestämä lisäeläketurva on työntekijän työsuhteen ehto, työnantajalla ja työntekijällä on mahdollisuus sopia TEL-lisäeläkejärjestelmän lakkauttamisen vuoksi työntekijälle karttumatta jäävän lisäeläketurvan korvaamisesta muulla tavoin.

Vuoden 2007 alussa kumotun yrittäjien eläkelain mukainen niin sanottu rekisteröity YEL-lisäeläkejärjestelmä on lakkautettu jo vuoden

2007 alusta siten, että viimeiset jatkuvana voimassa olleet YEL-lisäeläkevakuutukset ovat päättyneet vuoden 2010 lopussa. Lisäksi YEL-lisäeläketurvaan ehdotetaan tehtäväksi työkyvyttömyyseläkkeen vanhuuseläkkeeksi muuttumisen ajankohtaan vastaavanlaiset muutokset kuin TEL-lisäeläketurvaan.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. TEL-lisäeläketurvan rahoitusta koskeva muutos tulisi kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2017.

Rekisteröity TEL-lisäeläkejärjestelmä lakkautettiin siten vuoden 2016 lopussa ja TEL-lisäeläketurvan rahoituksen muutosta koskevia säännöksiä sovellettaisiin vuoden 2017 alusta. YEL-lisäeläketurvan rahoituksen muutosta sekä TEL- ja YEL-lisäeläketurvan työkyvyttömyyseläkkeen vanhuuseläkkeeksi muuttumisen ajankohdtaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin vuoden 2014 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yksityisten alojen rekisteröity TEL-lisäeläketurva juontuu ajalta, jolloin työntekijöillä ei ollut lakisääteistä pakollista työeläketurvaa. Tuolloin monilla yrityksillä oli työntekijöille vapaaehtoisesti järjestetty eläketurva. Kun työntekijäin eläkelaki vuonna 1961 säädettiin, näitä jo ansaittuja eläkkeitä koskevat säännökset katsottiin tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää työntekijäin eläkelakiin rekisteröitynä lisäeläke-etuna. Rekisteröity lisäeläke liittyy kiinteästi lakisääteiseen turvaan ja on rakenteeltaan ja eläkkeen saamishetken osalta suurelta osin peruseläketurvaa.

Lakisääteisen työeläketurvan parantuessa lisäeläkevakuutuksen ottaminen väheni ja jo rekisteröityjä lisäeläkevakuutuksia muutettiin ryhmäeläkevakuutuksiksi. Rekisteröityjen lisäeläkevakuutusten vähetessä ja maksutulojen supistuessa lisäeläkkeiden rahoitus pohja rapautui, minkä vuoksi lisäeläkkeitä jouduttiin enene-

västi rahoittamaan eläkelaitosten yhteisen tausrahoituksen varoista. Tästä syystä rekisteröidyt TEL-lisäeläkevakuutukset suljettiin vuonna 2000 siten, ettei uusia vakuutuksia enää vuoden 2001 alusta alkaen voinut ottaa. Sen sijaan tuolloin voimassa olleet lisäeläkevakuutukset jäivät voimaan.

Valiokunta korostaa, ettei lisäeläkejärjestelmän lakkauttamisella puututa maksussa oleviin rekisteröityihin lisäeläkkeisiin eikä järjestelmän lakkauttamiseen mennessä kertyneen lisäeläkkeen määrään. Vakuutetuille lasketaan lakkauttamishetken eli vuoden 2016 loppuun mennessä kertyneistä lisäeläkkeistä vapaakirjaeläke, joka maksetaan, jos työsuhte lisäeläketurvan järjestäneeseen työnantajaan jatkuu vanhuuseläkeikään asti.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että silloin, kun lisäeläkejärjestely perustuu työnantajan ja työntekijän väliseen työ sopimukseen, merkitsee järjestelmän lakkauttaminen

karttumatta jäävän lisäeläketurvan osalta työsuhteen ehtojen heikkenemistä. Tämän vuoksi on tärkeää, että 1. lakiehdotuksen siirtymäsäännöksen mukaan eläkelaitos on jo vuoden 2014 loppuun mennessä velvollinen tiedottamaan vakuutuksen piiriin kuuluvalla työnantajalle ja työntekijälle vakuutuksen lakkaamisesta, jotta työpaikoilla on aikaa neuvotella ja sopia asianmukaiset karttumatta jäävän lisäeläkkeen korvaavat järjestelyt.

Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä, mutta pitää tärkeänä, että vakuutus-

yhtiöiden tiedotusvelvollisuuden toteutumista seurataan, samoin kuin sitä, millaisiin kompensatioihin rekisteröidyn lisäeläketurvan lakkaaminen johtaa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Anneli Kiljunen /sd
jäsen. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Laila Koskela /ps
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /kok
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Lasse Männistö /kok

Hanna Mäntylä /ps
Annika Saarikko /kesk
Hanna Tainio /sd
Lenita Toivakka /kok
Anu Vehviläinen /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r
Erkki Virtanen /vas
vjäs. Ari Jalonen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.